

Rotterdam, 6 oktober 2020.

Aan het bestuur van de parochie H. Johannes
p/a secretariaat Hammerstraat 20
3036 MD Rotterdam

Betreft: reactie op uw brief van 3 september j.l.

Geacht bestuur,

In uw brief van 3 september j.l. vraagt u aan de gemeenschappen van “het Steiger” en “Franciscus en Clara” om vóór 1 oktober 2020 een antwoord te geven op de vraag hoe de gemeenschappen er over vijf à tien jaar voor staan in pastoraal en materieel opzicht.

Na de bijeenkomst van 3 juli j.l. hebt u er twee maanden over gedaan om uw brief van 3 september te formuleren. Het zal u duidelijk zijn dat u de gemeenschap overvraagt met uw verzoek om in vier weken een antwoord te geven op deze veelomvattende vraag.

Op 28 september j.l. heeft er binnen het Steiger een bespreking plaats gevonden waarin uw brief aan de orde is geweest. Aan deze bespreking namen 28 personen deel (net passend binnen de corona-maatregelen van dat moment) en waren er 7 berichten van verhindering. In deze bespreking zijn de volgende elementen naar voren gekomen.

Algemene situatie

Zoals alle kerkelijke gemeenschappen heeft ook het Steiger te maken met de invloed van de corona-maatregelen. Na het wegvallen in maart j.l. van kerkdiensten en andere activiteiten zijn deze na 1 juni weer opgestart. Begin september kwam het aantal deelnemers aan de zondagsviering bijna weer op het oude peil. We merken dat met name de ‘inlopers’ achter in de kerk (vaak met een migratieachtergrond) nog niet terug zijn en dat enkele anderen het nog niet aandurven. Voorlopig zullen corona-ontwikkelingen, pastoraal en materieel, nog een ongewisse factor zijn, waarschijnlijk tot diep in 2021.

Uw aankondiging op 3 juli dat het parochiebestuur vanwege het financiële perspectief van de parochie de beide kerkgebouwen wil herbestemmen en allereerst het Steiger, heeft onrust gebracht.

De eind augustus onverwacht aangekondigde, niet goed toegelichte en zonder enig overleg plaats vindende verplaatsing van de viering van 10.30 naar 9.30 heeft tot gevolg dat enkele vrijwilligers en kerkgangers niet meer kunnen komen. Een aantal kerkgangers heeft hierover een brief geschreven aan het pastorale team. Wat de uiteindelijke invloed van deze verplaatsing naar 9.30 – of zo mogelijk naar 10.00 uur - zal zijn, weten we nog niet.

Op 5 september kregen we het bericht dat pastoraal werker Rob Lijesen, binnen het team de contactpersoon voor het Steiger, na zo veel jaren in het team van de Rechter Maasoever, naar Gouda e.o. vertrekt. Goed voor hem maar op een lastig moment voor de gemeenschappen.

Midden in al deze golven vraagt u naar de koers van het schip! Grote schepen kunnen meestal wel doorvaren. Kleinere schepen moeten eerst door de golven van dit moment naar rustiger vaarwater zien te komen.

Tussentijdse evaluatie van het scenario "Overbrugging".

In oktober 2018 is vanuit de gemeenschap van het Steiger het scenario-rapport over de strategische oriëntatie van het Steiger aan u aangeboden. Hierin is de keuze gemaakt voor het scenario "Overbrugging". Het parochiebestuur heeft in januari 2019 aangegeven de lijn van dit advies te volgen (met de kanttekening dat er minder financiën zijn dan waar het rapport van uit ging).

In het rapport staat in hoofdstuk 3 de pastorale visie van het Steiger kort omschreven. Ook is aangegeven dat vanuit sterkten en zwakten en vanwege een groot aantal onzekerheden, een perspectief voor tien jaar niet te geven is. De "overbrugging" houdt in dat er bezien wordt of in vier jaar een transformatie plaats kan vinden van een vanouds betrokken groep naar een gedeeltelijk nieuw samengestelde gemeenschap en aangepaste presentie van de Steigerse kerk in het centrum van Rotterdam. Na twee jaar zou een tussentijdse evaluatie plaats vinden.

In de bespreking van 28 september j.l. hebben we een globale tussentijdse evaluatie gehouden. Deze heeft uiteraard een beperkt karakter. Het is een tussenstand op de verschillende onderdelen die in het rapport van 2018 vermeld zijn. Te noemen zijn:

a. De pastorale visie.

Door de ontwikkelingen van de afgelopen twee jaar is voor veel kerkgangers de uitstraling van de pastorale visie in de liturgie sterk verminderd. De liturgie heeft haar gemeenschapskarakter deels verloren en is ambtelijker geworden. Het maaltijd karakter is verminderd door het niet meer communiceren onder twee gedaanten. Het aandeel van vrouwen is minder geworden. Oecumene is niet meer zichtbaar in een maandelijkse viering.

Het sterkere accent op de liturgie strikt volgens de regelingen van de r.k.kerk heeft deels geleid tot een meer klassiek beeld van de liturgie maar (nog) niet tot een andere aantrekkingskracht naar nieuwe kerkgangers.

In de andere activiteiten hebben vrijwilligers de pastorale visie wel handen en voeten kunnen blijven geven.

Hieruit vloeit voort dat er, naast enkele mensen die afgehaakt zijn, wel continuïteit is van de 'oude' Steigergroep maar nog geen ontwikkeling naar een nieuwe diverse samenstelling. De corona-maatregelen hebben dat ook nog moeilijker gemaakt.

b. De inzet van het pastorale team was in 2018 dat er meer eucharistievieringen in het Steiger zouden komen. Feitelijk is dit in beperkte mate gerealiseerd. Ruwweg van gemiddeld 1x per maand naar gemiddeld 2x per maand.

Naast het gedwongen meegaan met een meer klassieke liturgie volgens vaste vormgevingspatronen wilde de gemeenschap creatief blijven in ontmoeting en inspiratie. Dit is op kleine schaal gebeurd.

c. Wetend van de beperkte menskracht van het pastorale team RRM, was en is de vraag wat de aanwezigheid van de nieuwe gemeenschap van de Dominicanen zou gaan betekenen. Zij bewonen een studiehuis en nemen geen pastorale verantwoordelijkheid voor de Steigerse kerk. Maar naast hun liturgische assistenties in de stad zou hun aanwezigheid op het Hang ook tot andersoortige activiteiten en uitstraling kunnen leiden. Dit blijkt tot nu toe in beperkte mate het geval. Omdat de

- gemeenschap nog in ontwikkeling is, is het nog te vroeg om te weten in welke mate deze een versterkend effect gaat hebben naar de Steigerse gemeenschap.
- d. Verhuur van de ruimten van het Steiger is een belangrijke pijler om de exploitatie van Steiger gezond te houden c.q. te maken. Uit de praktijk van de verhuur was duidelijk dat hiervoor enkele aanpassingen noodzakelijk zijn (o.a. toilettengroep, ingang parochiezaal). Voor de aanpassing van de toiletten is een bestek en financiële onderbouwing aangeleverd. De goedkeuring en de benodigde machtiging hiervoor zijn, ondanks herhaaldelijk navragen, nog steeds niet gegeven.
 - e. Er is een kern van trouwe vrijwilligers die heel wat zaken door laat gaan. Maar het is duidelijk dat het tekort aan beroepskrachten en nieuwe vrijwilligers het moeilijk maakt om nieuwe activiteiten vorm te geven.
 - f. Bij de opstelling van het rapport was nog het geluid uit het parochiebestuur dat enige financiële investering om de visie te realiseren mogelijk zou zijn. Na het verschijnen van het rapport was het geluid dat dit niet mogelijk was. En nu is het geluid dat de financiële reserves binnen 2 à 4 jaar verbruikt zijn en dat daarom de toekomst van het gebouw van het Steiger ter discussie staat.
 - g. Naast de wil om zo goed mogelijk door te gaan, is het besef aanwezig dat het draagvlak kleiner wordt.

De toekomst van het kerkgebouw.

In de presentatie op 2 juli j.l. hebt u aangegeven dat de Johannes-parochie een jaarlijks financieel tekort heeft van ca. € 250.000,--. Hierdoor worden de reserves in hoog tempo verbruikt en is faillissement in 2 à 4 jaar in zicht. Daarom ziet u zich genooddaakt om nu de toekomst van de twee kerkgebouwen ter discussie te stellen. Omdat er projectontwikkelaars geïnteresseerd zijn in de locatie van het Steiger wilt u hiermee op korte termijn aan de slag. Het liefst gezamenlijk met de orde van de Dominicanen en de Rakenstichting om drie gebouwen tegelijk in de onderhandeling te brengen en zo een sterkere positie te hebben. Voor de locatie van de Hildegardis ziet u op korte termijn nog geen herbestemmingsmogelijkheden. Met de opbrengst van het Steiger wilt u tijd kopen om een oplossing te vinden voor de Hildegardis.

Hierbij hebben wij de volgende opmerkingen:

- a. Uit uw presentatie bleek dat het exploitatietekort grotendeels bij de Hildegardis ligt (ca. 75%). Het aandeel van het Steiger is een kleine 20%. Vanuit het oogpunt van exploitatie biedt het gebouw van het Steiger meer mogelijkheden en is dit langer in stand te houden. U wilt dus het Steiger verkopen omdat u (nog) geen oplossing hebt voor de grote exploitatietekorten van de Hildegardis. Dit is het paard achter de wagen spannen!
- b. Vanuit de gemeenschap is verkend wat vanuit de monumentstatus van het gebouw de mogelijkheden zijn van gemeente en provincie om bij te dragen aan oplossingen. Hierin is gebleken dat zij bereid zijn om een "quick-scan" uit te voeren naar de mogelijkheden voor herbestemming c.q. een gezonde exploitatie. Uw brief geeft de indruk dat u voor de Hildegardis gebruik wilt maken van deze mogelijkheid. Maar voor het Steiger geeft u aan dat er eerst overeenstemming moet zijn met de Dominicanen en de Rakenstichting. Dit "moeten" geldt volgens ons alleen als u uitgaat van de gecombineerde verkoop van drie gebouwen. De quick-scan is er juist op gericht om te zien wat de mogelijkheden zijn voor het gebouw van het Steiger. Het zou u en de gemeenschap van het Steiger inzicht kunnen geven in de

mogelijkheden en onmogelijkheden om tot een gezonde exploitatie te komen. Dit kan de gemeenschap helpen om de feitelijke mogelijkheden onder ogen te zien. Het kan voor u ook handvatten opleveren om eventueel tegenover een projectontwikkelaar sterker te staan.

Bij een vlotte aanpak had het onderzoek nu waarschijnlijk al uitgevoerd kunnen zijn.

- c. In uw presentatie op 3 juli hebt u wel aangegeven dat u het gebouw van het Steiger wilt verkopen aan een projectontwikkelaar maar niet wat u als toekomst voor de gemeenschap van het Steiger ziet.

In de gemeenschapsavond van 21 november 2019 hebt u aangegeven dat u als parochiebestuur verschillende opties wilde verkennen. Ook in de uitnodiging voor de bijeenkomst op 2 juli hebt u het over mogelijkheden (meervoud). Op 3 juli j.l. hebt u alleen het naderende faillissement en de noodzaak de gebouwen af te stoten aangegeven. De voorgestelde quick-scan kan inzicht geven in de verschillende mogelijkheden voor het gebouw van het Steiger.

Als binnen een bredere herontwikkeling het monumentale gebouw intact blijft, gaat u dan voor de mogelijkheid dat huur kan plaats vinden voor diensten of bijeenkomsten? Of wilt u bij een volledige herontwikkeling van de locatie een kleinere kerklocatie realiseren (vergelijk de herontwikkeling van de Verrijzeniskerk in Schiebroek)? Of gaat u er van uit dat de gemeenschap van het Steiger zich voegt bij een andere locatie?

- d. U vraagt van de gemeenschap van het Steiger om een plaatje met kosten en opbrengsten. Maar bij de gemeenschap is geen goed inzicht aanwezig in de kosten en opbrengsten. De cijfers die gegeven worden zijn niet consistent. Zo is bij de brief voor de kerkbalans in februari 2020 het tekort voor het Steiger in 2018 € 23.000,-- en voor 2019 voorlopig € 22.000,--. In de presentatie van 3 juli is het tekort € 48.000,-- (Is dit 2019 werkelijk?). Binnen de gemeenschap is geen inzicht in de achtergrond van deze plotselinge verdubbeling. En dus ook niet in oorzaken en mogelijkheden om er mee om te gaan.
- e. Tot de procedure om over te gaan tot het sluiten van een kerk hoort dat u als bestuur de betrokken gemeenschap 'hoort'. Dit is een actief 'horen' waarbij alle afwegingen aan bod komen. Niet een 'iedereen heeft een zegje kunnen doen' om het aan het dossier toe te voegen. Met name is naar voren gekomen dat de voorgestelde "quick-scan" voor de gemeenschap belangrijk is om te zien of het voorstel van verkoop aan een projectontwikkelaar de enige optie moet zijn of dat er alternatieven zijn.

Planning op korte en langere termijn.

In de bespreking van 28 september j.l. was er de wil om voor de korte termijn positief plannen te blijven ontwikkelen. Er zijn een leesgroep en een wekelijkse woord- en gebedsdienst gestart. Er komt een gespreksgroep die in de namiddag bijeen komt.. Een bijeenkomst over de nieuwe encycliek "Fratelli tutti" is gepland. Er zijn plannen in ontwikkeling om samen met de Laurenskerk 'corona-gebed' vorm te geven. Er zijn suggesties om contact te houden met de kerkgangers die niet om 9.30 naar de viering kunnen komen. In de gemeenschap leven meer wensen en ideeën. De beperkte menskracht dwingt echter om niet groots te dromen maar te werken met bescheiden ambities. Stap voor stap verder. Om de gevraagde visie en plan voor de komende tien jaar te maken vraagt om:

- bezien of in de komende twee jaar de voorgestelde 'overbrugging' al dan niet gerealiseerd wordt;

- meer inzicht in de pastorale visie en planning voor het geheel van de Rechter Maasoever,
- meer inzicht in de financiële factoren (oorzaken verdubbeling tekort in 2019, stand van vermogen en bestemmingsreserves),
- inzicht in welke alternatieve mogelijkheden er zijn voor het kerkgebouw, middels de quick-scan.

Er zijn nu te veel factoren waar de gemeenschap van het Steiger geen zicht op heeft c.q. geen grip op heeft.

Dit is wat wij u vanuit het overleg op 28 september j.l. kunnen berichten.

We hopen dat we de communicatielijnen kort kunnen houden en vlot naar elkaar kunnen reageren zodat we het proces in de gemeenschap goed kunnen behartigen.

Met vriendelijke groet,

Namens de bijeenkomst van 28 september j.l.,

De leden van de projectgroep in 2018 "Toekomst Steiger"

Anton Hendriks,
Gerda Hendriks,
Ria Mientjes,
Chris Nolet,

De beheercommissie van het Steiger
Pieter-Jaap Sprenger.